

VALTIOPÄIVÄT

1941

PÖYTÄKIRJAT

II

ISTUNNOT 47—123

KESÄKUUN 20 PÄIVÄSTÄ VALTIOPÄIVIEN LOPPUUN

SEKÄ

SISÄLLYSLUETTELO

HELSINKI 1942
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

91. Lauantaina 29 p. marraskuuta 1941

klo 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Puhetta johtaa puhemies Hakkiila.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi seuraavat edustajat: Aattela, Asikainen, Eerola, Estlander, Haga, A. Halonen, U. Hannula, Heljas, Hurta, Hämäläinen, Hästbacka, Ikola, Johansson, Jokinen, Juutilainen, Kallia, Kallio, Kettunen, Kokko, Korvenoja, Kullberg, Kylänpää, Mangs, Murtomaa, Niskanen, Oksala, Pohjannoro, Rantamaa, Sillanpää, Suurkonka, Svento, Syrjänen, Tukia, Turja, Turkia, Turkka, Tuurna, Törngren, Vesterinen ja Vilhula.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista yksityisasiain takia ed. Juutilainen, ensi maanantain istunnoista yksityisasiain takia ed. Nikkola, täksi ja maanantaipäiväksi hautajaisten vuoksi ed. Murtomaa ja yksityisasiain takia edustajat Haga ja Ikola.

Valtioneuvoston tiedonanto.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esittää pääministeri valtioneuvoston tiedonannon.

Kun asia mielestäni on senlaatuinen, että se olisi käsiteltävä suljetuissa istunnoissa, olen antanut sulkea kuunteluparvet ja esitän työjärjestyksen 58 §:n mukaisesti eduskunnan päätettäväksi, hyväksyykö eduskunta tämän menettelytavan. Ehdotukseen asian käsittelystä suljetuissa istunnoissa liittyy puhemiesneuvoston ehdottama lisäys, että jos asia käsitellään suljetuissa istunnoissa, pöytäkirjat istunnoista julkaistaan heti, kun puhemiesneuvosto katsoo sopivaksi niiden julkaisemisen, sekä että puhemienhistö on oikeutettu hyväksymään asiasta sanomalehdille annettavat selostukset.

Puhemiehen ehdotus ja siihen liittyvä puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Pääministeri Rangell: Herra puhemies! Hallituksen nimessä minulla oli kunnia tämän vuoden kesäkuun 25 päivänä antaa eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n tarkoittama tiedonanto silloin äärimmilleen kärjistyneen ulkopoliittisen tilanteen johdosta. Siinä lausuin m. m.:

„Tästä aamusta alkaen alueemme loukkaukset, joita aluksi ehkä saattoi pitää hajailmiönä, ovat laajentuneet — — — järjestelmälliseksi, kautta maan ulottuvaksi Neuvostoliiton hyökkäystoiminnaksi Suomea vastaan. Tämä Neuvostoliiton ryhtyminen sotatoimiin maattamme vastaan pakottaa meidät puolustautumaan kaikkiin käytävissämme olevin keinoin. Tänä päivänä on uusi puolustustaistelumme alkanut. Tämä taistelu on puolustautumista itäisen naapurisuurvallan hyökkäystä vastaan, jonka taustana, kuten olen osoittanut, selvästi ovat olleet tietoiset ja pitkäaikaiset valloituspyrkimykset”.

Yksimielisyydellä, joka on ollut tunnusmerkillistä kansamme ratkaisevissa vaiheissa, eduskunta hyväksyi tiedonannon.

Sotatoimet ovat nyt jatkuneet viisi kuukautta. Niiden tuloksena voidaan merkitä suuria, historiaamme syvästi vaikuttavia tapahtumia. Siten on hallituksella ollut mahdollisuus tänään jättää eduskunnan käsiteltäväksi esitys Moskovan rauhassa luovutettujen alueiden palauttamisesta valtakunnan yhteyteen. Kun täten on päättynyt eräs sodan vaihe, pitää hallitus asianmukaisena jälleen esittää eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n tarkoittaman tiedonannon.

Sodan syttymisen jälkeen on Neuvostohallituksen taholta väitetty, ettei se ole hyökännyt Suomen kimppuun. Neuvostoliiton sotatoimet Suomea vastaan johtuivat muka saksalaisten joukkojen oleskelusta Suomessa Saksan ja Neuvostoliiton välisen sodan alkaessa ja jo sitä ennen syksystä 1940 lähtien. Tämä seikka Neuvostoliiton käsityksen mukaan oikeutti sen kohtelemaan Suomea hyökkääjänä ja ryhtymään sotatoimiin Suomea vastaan.

Saksalaisten joukkojen olo Suomessa perustui Suomen ja Saksan välillä tehtyyn sopimukseen, joka koski saksalaisen sotaväen liikkumista Suomen alueella suomalaisten satamien ja Pohjois-Norjan välillä. Vastaavanlaisia sopimuksia on Saksa tehnyt muidenkin maiden kanssa, joiden puolueettomuus ei siitä ole rikkoutunut. Enempää Neuvostoliiton lento- kuin merivoimatkkaan eivät ole hyökänneet näiden kuljetusten vuoksi niiden kimppuun. Suomen ja Saksan välinen kauttakulkusopimus ei liioin antanut Saksalle läheskään niin pitkälle meneviä oikeuksia kuin Neuvostoliiton kanssa tehty Hangon sotilaskuljetussopimus.

Tämä saksalaisen sotaväen kuljetussopimus, jonka Neuvostoliitto nyt katsoo tehneen hyökkäystoimet Suomea vastaan oikeutetuksi, on itse asiassa Moskovan Suomen politiikan aiheuttama. Alituinen painostus Moskovan taholta oli olennaisena syynä siihen, että Suomen hallitus kysymyksen herätessä saksalaisten joukkojen liikkumisesta Suomen alueella antoi suostumuksensa ehdotettuun järjestelyyn. Se tarttui täten, kuten luonnollista oli, esiintyneeseen tilaisuuteen saada tiettyä vastapainoa Neuvostoliiton kiristykselle ja etenkin pahaenteiselle Hangon kauttakulkusopi-

mukselle. Se oli hätävarjelutoimenpide, johon ryhdyttäessä silloin otettiin ennakkotapauksena huomioon Saksan ja Ruotsin välillä aikaisemmin solmittu sotaväen kauttakulkusopimus.

Neuvostoliiton sotatoimien välitön kohdistuminen maattamme vastaan osoittaa kiistattomasti, että vetoaminen saksalaisten joukkojen oleskeluun maassamme on vain kansamme tuhoamista tarkoittavan hyökkäyksen verhoamista. Ryhtyessään viime kesäkuun 22 päivänä näihin hyökkäyksiin Neuvostoliiton aseelliset voimat eivät yksinomaan eivätkä edes ensi sijassa käyneet maassamme olevien saksalaisten joukkojen kimppuun eivätkä pyrkineet etsimään niitä, vaan pommittivat ja tulittivat puhtaasti suomalaisia kohteita. Kesäkuun 25 päivänä Neuvostoliiton ilmavoimien toimeenpanemaa totaalista hyökkäystä kymmeniä suomalaisia paikkakuntia vastaan voidaan vain totuudenvastaisesti selittää muuksi kuin järjestelmälliseksi hyökkäystoiminnaksi Suomen kansaa ja valtiota vastaan. Näistä hyökkäyksistä meillä on henkilökohtaisia kokemuksia, joita ei selitellyin voida toisiksi muuttaa. Kansa, joka ei sellaisiin vastaa sotilaallisin toimenpitein, on jo hautansa kaivanut.

Palautettakoon tässä yhteydessä mieliin eräs rinnakkaistapaus. Iso-Britannian ilmavoimat tekivät viime heinäkuun lopussa hyökkäyksen Petsamoa vastaan. Iso-Britannian hallituksen taholta selitettiin, että se oli saksalaisia joukkoja vastaan suunnattu sotatoimi eikä tarkoitettu Suomea vastaan tehdyksi hyökkäykseksi. Tämän vuoksi Suomen hallitus ei tästä hyökkäyksestä tehnyt muita johtopäätöksiä kuin että suomalaiselle väestölle ja omaisuudelle aiheutettujen vaurioiden johdosta esitettiin vastalause.

Puhtaalla omallatunnolla me voimme sanoa, että me Moskovan rauhan jälkeen emme halunneet uutta sotaa Neuvostoliittoa vastaan. Niin raskas kuin tehty pakkorauha olikin, vilpitön tahtomme oli mukautua kovan kohtalon meille sanelemin uusiin elämänehtoihin tyypistetyllä alueellamme, omistautua välttämättömään jälleenrakennustoimintaan, edelleen kehittää suhteitamme pohjoismaisiin naapurimaihin, joiden apu ja tuki sodan vahinkoja korjattaessa oli meille kipeästi tarpeen, sekä kaikkiin muihin kansoihin, suuriin ja pieniin. Tämän ohella halusimme luoda

Neuvostoliittoon sellaiset rauhanomaiset suhteet, jotka tekisivät rajarauhan ja naapurisovun säilymiseen mahdolliseksi. Me tahdoimme uskoa, että Neuvostoliittokin puolestaan kunnioittaisi tekemäänsä sopimusta. Hyväuskoisuutemme osoittautui kuitenkin perusteettomaksi, minkä kuukausi kuukaudelta saimme karvaasti kokea. Kuten eduskunnalle kesäkuun 25 päivänä osoitin ja kuten Suomen Sinivalkoisen Kirjan toisessa osassa on kuvattu, Neuvostoliitto häikäilemättömällä ja anastustahtoisella suhtautumisellaan Suomeen teki tyhjäksi kaikki pyrkimyksemme säännönmukaisiin oloihin pääsemiseksi.

Niihin kuvauksiin Neuvostoliiton Suomessa Moskovan rauhan jälkeen harjoittamasta kiristyspolitiikasta, joita Suomen taholta on esitetty, neuvostohallituksella ei ole ollut muuta vastattavaa, kuin että Hangon sotilaskuljetuksista, Ahvenanmaan demilitarisoinnista ja neuvostokonsulinviraston perustamisesta sotilaallisin tarkoituksiperin Maarianhaminaan j. n. e. oli tehty sopimukset molempien hallitusten välillä. Se vaikenee luonnollisesti siitä, kuinka sopimukset ovat syntyneet. Se jättää mainitsematta, että ne saatiin aikaan vain painostamalla ja uhkaamalla. Neuvostoliiton taholla, jossa käsitettä totuus käytetään vain sanomalehden nimenä, tahallisesti tällöin unohdettiin Suomelle rauhanteon yhteydessä annettu vakuutus, että Moskovan rauhan raskaat ehdot tyydyttävät kaikki Neuvostoliiton Suomeen kohdistuvat vaatimukset. Kaikki se, mikä näiden lisäksi tästä vakuutuksesta huolimatta vaadittiin, oli näännyttämiseen tähtäävää kiristystä. Näin tehdessään neuvostohallitus itse selvästi osoitti, ettei se pitänyt kunniaa Moskovan rauhaa. Meille, jotka olimme tämän politiikan uhrina, Moskovan rauhan jälkeinen aika, jokainen päivä osoitti kansallisen olemassaolomme joutuvan yhä suurempaan vaaraan.

Saksan käytyä tuhoamaan puna-armeijaa, joka neuvostohallituksen kädessä oli mahdettava ruoska varsinkin pienten naapurikansojen elämismahdollisuuksien kiristämiseksi, me tunsimme huojenmusta, vaikka tiesimme samalla joutuneemme välittömään vaaravyöhykkeeseen. Me tunsimme maailmanhistoriallisten tapahtumien kulkevan läheltä meitä.

Neuvostoliiton sotatoimet meitä vastaan veivät meidät puolustautumaan ja siten

omalta osaltamme mukaan bolshevismin hävittämiseen. Sen sijaan, että olisimme voineet syrjästäkatsojina seurata mahtavaa tapahtumien vyöryä, me jouduimme mukaan taisteluun elämästä ja kuolemasta.

Jotkut ulkolaiset valtiomiehet ovat moitineet meitä hyökkäyksestä Neuvostoliiton sotavoimia vastaan. Mutta jos joku saa tiedon häntä vastaan kohdistuvasta murhahankkeesta eikä ryhdy ehkäiseviin toimenpiteisiin, on hän itsemurhaaja. Me tiesimme rajojemme takana valmistauduttavan Suomen tuhoamiseen. Mainittujen valtiomiesten suosittelema hyökkäävän puolustusodan hylkääminen olisi ollut kansallinen itsemurha. Me halusimme elää, ja tähän päästäksemme meidän oli, jos mahdollista, otettava aloite käsiimme. Vihollisen hyökkäysvoimat oli murrettava heikoimmissa kohdissa, pakotettava ne laajoin saartoliikkein peräytymään, tuhottava ne. Sodanjohto, joka jättää huomioon ottamatta, kuinka välttämätöntä on ottaa haltuunsa hyökkäyksen tulialueet vihollisen uusien sotaliikkeiden estämiseksi, ei ole sodan vaatimusten tasalla.

Toinen puolustusotamme on jo vienyt tuloksiin, jotka meille ovat merkinneet uuden elämän avautumista. Kertaan tässä muutamia sodan loistavimpia saavutuksia ja mainitsen niiden päivämäärät.

9. 7. Repola, Vuokkiniemi, Kontokki, Kostamus, Konttijärvi ja Oulanka sekä Salla saavutetaan. 10. 7.—18. 7. läpimurto Laatokan Karjalassa tapahtuu. 21. 7. Pitkäranta vapautetaan. 29. 7. Laatokan koillisraja Tuulokseen saakka hallussamme. 9. 8. joukkomme saavuttavat useina kiiloina Laatokan. 15. 8. Jaakkima ja Lahdenpohja vallataan. 16. 8. Sortavala on jälleen meidän. 18. 8. ylitettiin Vuoksi Äyräpään Hopeasalmessa. 21. 8. Käkisalmi meillä. 30. 8. Viipuri vapautuu. 3. 9. vanha valtakunnanraja Kannaksella kautaltaan saavutettu. 4. 9. toinen hyökkäys Laatokan koillispuolella alkaa, Tuulos vapautuu. 7. 9. joukkomme saavuttavat Syvärin ja valtaavat Terun eli Präsän. 1. 10. sotatoimet johtavat Petroskoin eli Äänislinnan valtauksen. 19. 10. Paatene vallataan, 31. 10. Kontupohja saavutetaan ja 3. 11. vapautetaan Koiviston saaret.

Sotatoimet ovat, kuten nähdään, suurimmaksi osaksi pyyhkineet pois Moskovan rauhan vääryydet. Tämän saavutuksen oikeutuksen puolustusodan puitteissa ovat

diplomaattisissa asiakirjoissa selvästi tunnustaneet jopa eräät Neuvostoliiton liittolais- ja ystävähallitukset. Neuvostoliiton tukikohdaksi kiristämä Hangon alue on kuitenkin vielä yhä sen hallussa, uhaten Suomen alue- ja merenkulkuvesien, jopa maa-alueemmekin ja etenkin Etelä-Suomen kaupunkien siviiliväestön turvallisuutta. Ja vielä ovat vihollisella Suomenlahden ulkosaaret ja lisäksi Kalastajasaarennon suomalainen osa.

Neuvostoliitto oli vuosien aikana rakentanut Itä-Karjalan suunnitellun hyökkäyksensä lähtö- ja tukikohdaksi. Talvisodan aikana sattuneet epäonnistumiset pitkällä itärajalla osoittivat kuitenkin valmisteluissa olleen puutteellisuuksia. Moskovan rauhanteon jälkeen Laatokan ja Jäämeren välillä suoritettiin sen vuoksi laajoja rakennustöitä puutteitten korjaamiseksi, kuten olemme osoittaneet Yhdysvaltojen hallitukselle antamamme vastauksen yhteydessä. Vieläpä oli meidän itsemme Moskovan rauhnan määräysten mukaisesti autettava tässä työssä Neuvostoliittoa rakentamalla Sallan rata.

Sotatoimiemme edistyessä Neuvostoliiton hyökkäysvalmistelut ovat saaneet yhä enemmän valaisua. Tästä johtuen ja kun on voitu itse paikalla todeta se kurjuus, johon neuvostojärjestelmä on alaisensa ihmiset painanut, täällä on kiteytynyt tietoisuus, että Neuvostoliiton aloittama sota Suomea vastaan merkitsee meille vuosisataista tilaisuutta taistella ei ainoastaan nykyhetkeä vaan myös tulevaisuutta silmällä pitäen. Me saatamme voimamme ponnistaen nyt hankkia Suomen kansalle, sen tuleville sukupolville varmemman ja pitkäaikaisemman rauhantilan, kuin mitä meidän kansallamme kenties koskaan on ollut. Hyökkäyksen torjuntana alkanut taistelumme on voitokkaasti edistyneenä kehittynyt historialliseksi turvallisuustaisteluksi.

Juuri takeiden saaminen turvallisuudelleen itäistä uhkaa vastaan on ollut itsenäisen Suomen ulkopoliittikan johtotähtenä alusta alkaen. Tietäen aseelliset puolustusmahdollisuutensa luonnollisista syistä rajoitetuiksi Suomi on vuosien kuluessa pitänyt päämääränään luoda hyvät naapurussuhteet Neuvostoliittoon sopimuksellisten järjestelyjen ja erilaisille aloille ulottuvan yhteistoiminnan avulla. Suomi on edelleen etsinyt lisätakeita turvallisuudelleen kan-

sainväliseen järjestäytymiseen perustuvasta yleisestä turvallisuusjärjestelmästä ja yhteistoiminnasta toisten naapurimaiden kanssa. Viimeksimainitussa suhteessa saavutetut tulokset ovatkin olleet suuriarvoisia. Ne eivät kuitenkaan ole voineet estää Neuvostoliiton hyökkäystä vuonna 1939, eivät Moskovan rauhan vääryyttä eivätkä siitä alkanutta hiljaisen nälännyttämisen kamppailua. Neuvostoliiton kanssa tehdyt sopimukset sen hallitus taas on siekailematta itse rikkonut.

Turvallisuuskysymys on erikoisesti sen jälkeen kun Neuvostoliitto oli nykyisen suursodan kestäessä julkeasti pettänyt kaikki sopimuksensa meidän ja monien muiden maiden kohdalla, ollut ulkopoliittikamme keskeisin. Kun eräät suurvallat ovat tämän sotamme kestäessä kehoittaneet meitä lopettamaan sotatoimemme, olemme vastanneet, että me haluamme ne lopettaa niin pian kuin olemassaoloamme uhkaava vaara on saatu torjutuksi ja takeet luoduiksi jatkuvalle turvallisuudelle. Näiden diplomaattisten keskustelujen yhteydessä on viitattu myös erikoisrauhan mahdollisuu-teen Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Neuvostohallitus ei tosin itse ole mitään rauhantarjousta esittänyt, mutta Yhdysvaltain hallituksen taholta on annettu Suomen ymmärtää, että Suomen rauhanpyyntö voisi saada osakseen vastakaikua. Tämänlaisen vihjeen Yhdysvaltain hallitukselta viime elokuun 18 päivänä saatuaan Suomen hallitus viritti Yhdysvaltain hallituksen kanssa keskustelun, jossa taholtamme korostettiin turvallisuuskysymyksen selvittämisen ratkaisevaa merkitystä. Yhdysvaltain hallituksella ei kuitenkaan ollut ehdotettavaa mitään keinoa Suomen turvallisuuskysymyksen ratkaisemiseksi.

Millaisia turvallisuuden takeita voitaisiin Suomen kannalta pitää riittävinä? Jos ajatellaan sopimuksellista järjestelyä Neuvostoliiton kanssa, niin emme voi muuta kuin todeta, että Neuvostohallituksen sitoumuksiin tai lupauksiin katkerien kokemustemme mukaan ei voida luottaa. Tämä hallitus on toiminnallaan Suomea, Baltian ja muita maita vastaan asettanut länsimaisten oikeus- ja moraalikäsitysten ulkopuolelle. Vaikkapa Neuvostoliitto, jos vuoden 1939 raja palautettaisiin, suostuisi demilitarisimaan rajantakaiset alueensa, joita se tähän saakka on järjestelmällisesti käyttänyt

hyökkäyksen lähtöalueina, niin tuskinpa tällainen sitoumus voisi lisätä kenenkään suomalaisen turvallisuudentunnetta. Tällaista mahdollisuutta on jo kokeiltukin, mutta ilman mitään menestystä. Vuonna 1922 tehtiin Suomen ja Neuvostoliiton välillä rajarauhassopimus, joka edellytti rajavyöhykkeiden demilitarisointia. Neuvostoliitto rikkoi kuitenkin ennen pitkää tämän sopimuksen.

Näistä syistä jäivät ainoaksi mahdollisuudeksi alueelliset turvallisuustakeet. Valtamamme rajantakaiset alueet, joilta käsin vihollinen on meitä uhannut, on pidettävä sotilaallisesti miehitettyinä suomalaisin voimin. Miten laajalle turvallisuusmiehitys on ulotettava, on kysymys, johon kesken taistelujen ei käy vastaaminen, koska sen määräävät strategiset näkökohdat. Selvää kuitenkin on, että näillä sotilaallisilla tavoitteilla on omat rajansa.

Me emme tavoittele alueita alueiden vuoksi. Meillä on laaja maa ja riittävästi tilaa kansamme työskennellä elantonsa hankkimiseksi ja hyvinvointinsa kohottamiseksi. Mutta kansan työrauha ei ole taattu, jos nykyinen vihollisemme pääsee uudelleen aloittamaan meidän olemassaoloamme uhkaavat hankkeensa alueilla, joilta lähtevä hyökkäys seuraavalla kerralla voisi osoittautua meille ylivoimaiseksi torjua. Me elämme vaaravyöhykkeessä. Tehokasta kansainvälistä turvallisuusjärjestelmää ei ole voitu luoda. Ainoa mahdollisuutemme tehokkaaseen puolustautumiseen on sotilaallisten linjojemme lyhentäminen ja loiton-taminen.

Ei ole myöskään umohdettava, että niillä alueilla, joista nyt on puhe, asuu osa Suomen kansaa. Suomi on itsenäisen olemassaolonsa monissa aikaisemmissakin vaiheissa ponnistellut puheenaolevan suomalaisväestön aseman helpottamiseksi. Näin tapahtui Tarton rauhanteon yhteydessä. Senjälkeen kuin Tartossa saadut vakuutukset olivat osoittautuneet merkityksettömiksi, Suomi yritti toimia itäkarjalaisten hyväksi kääntymällä kansainvälisten elimien puoleen. Kaikki toimenpiteet ovat kuitenkin rauenneet tyhjiin ja Itä-Karjalan suomalaisväestöä on edelleen säälimättömästi sorrettu ja tuhottu. Mitä nykyiseen tilanteeseen tulee, viittasi Suomen hallitus äskettäisessä vastauksessaan Yhdysvalloille siihen surkuteltavaan asemaan, mihin Itä-Karjalassa mie-

hitetyille alueille jäänyt siviiliväestö epäilemättä joutuisi, jos sen olisi pakko uudelleen alistua elämään bolshevikivallan alaisena.

Se, mitä edellä sanottiin Suomen turvallisuustakeista, koskee täysin määrin myös itäkarjalaisten asemaa. Ainoa tyydyttävä ratkaisu heitä koskevalle kysymykselle on, että heidän asuma-alueensa pidetään miehitettyinä suomalaisin voimin. Suomen velvollisuus on tehdä voitavansa heidän asemansa turvaamiseksi.

Meillä ei ole aihetta olla esittämättä edellämainittuja yleisiä turvallisuusvaatimuksiamme, joita me käynnissäolevain sota-toimien tuloksena pyrimme toteuttamaan. Sitävastoin ei nykyhetkellä ole syytä lähteä lähemmin määrittelemään poliittisia sodanpäämääriämme s. o. sodanjälkeisiin järjestylihin kohdistuvia vaatimuksia. Ne ovat tulevaisuuden kysymyksiä, joiden ratkaisemiseen vaikuttavia tosiasiallisia olosuhteita ei ennakolta voida tuntea.

Suomen ja ulkovaltojen välisille suhteille on kuluvan vuoden loppupolella antanut leimansa Suomen ja Neuvostoliiton välillä vallinnut sotatila. Se on eräässä suhteessa tavallaan selventänyt Suomen ulkopoliittista asemaa, sillä samalla kuin Neuvostoliiton suhtautuminen Suomeen purkautui avoimiksi vihollisuuksiksi, päättyi se toista vuotta kestänyt painajaiskausi, jonka aikana hallituksen ja ulkoasiain johdon oli ponnistettava kaikki voimansa mikäli mahdollista torjumaan, hillitsemään tai ainakin viivyttämään Neuvostoliiton yhtämittäisiä häikäilemättömiä vaatimuksia ja pyyteitä.

Toisaalta Suomen puolustuskamppailun nykyinen vaihe on aiheuttanut melkoisia muutoksia ja osittain myös häiriöitä Suomen suhteissa erinäisiin kolmansiin valtoihin. Neuvostoliittoa vastaan taistelevana maana Suomi on tahtomattaan joutunut keskelle suurvaltapoliitiikan ristiriitoja, ja tämä seikka on ollut aiheena siihen, että hallituksen käsiteltäväksi on maan ulko-maisten suhteitten alalla tullut vaikeita ja arkaluontoisia kysymyksiä. Maan asema on vaatinut ja vaatii jatkuvasti muillakin kuin puhtaasti sotilaallisten toimenpiteiden alalla yhtämittäistä valppautta maan elintärkeiden etujen suojelemiseksi ja valmiutta päättäväisiin ratkaisuihin kansainvälisen sota- ja ulkopoliitiikan joskus varsin odottamattakin esilletuomissa suurissa kysymyksissä.

Suomen suhteet Saksaan ovat selvät ja mutkattomat. Ne rakentuvat toisaalta yhteisten sotilaallisten etujen ja aseveljeyden, toisaalta vilpittömän ystävyys- ja keskinäisen arvonannon pohjalle. Suomi on kiitollinen siitä, että se tällä kertaa ei ole yksin vihollistaan vastassa. Saksan valtavat sotavoimat, jotka taistelevat Venäjän jättiläisrintamalla kaikkien maailman maiden turvallisuutta ja hyvinvointia uhanneen bolshevismin kukistamiseksi, ovat sitoneet punaisen armeijan niin, että Suomi on omalla rintamallaan saanut käydä taistelun aivan toisten, tasavertaisempien voimasuhteiden vallitessa kuin edellisen, kaksi vuotta sitten alkaneen sotavaiheen aikana. Saksalaiset joukot ovat myös suoranaisesti antaneet maallemme sotilaallista apua varmistamalla Suomen ja Neuvostoliiton välisen rintama-alueen pohjoisosan.

Myöskin taloudellisella alalla ovat suhteet Saksaan osoittautuneet meille suuriarvoisiksi. Senjälkeen kuin valtamerentakaiset yhteytemme oli jo kesäkuun puolivälissä katkaistu, on ulkomaan kauppamme, niin vienti kuin tuontikin, suuntautunut ensisijaisesti Saksaan ja Saksaa kauttakulku- maana käyttäen Keski- ja Etelä-Euroopan maihin. Erikoisesti on mainittava, että me olemme Saksasta saaneet jatkuvasti ostaa hyvin huomattavia viljamääriä ja muita elintärkeitä tarvikkeita, minkä seikan merkitys maallemme on ratkaisevaa laatua. Meidän suhteemme muihinkin Neuvostoliittoon vastaan sodassa oleviin maihin rakentuvat aseveljeyden ja ystävyys- vanhalle pohjalle. Tämä koskee Italiaa, jonka kanssa suhteemme aina ovat olleet mitä parhaat, Romaniaa, jonka bolshevismin vastaiseen taisteluun antama sotilaallinen panos on ollut varsin tärkeä, Unkaria, johon perinnäiset heimoyhteyden perustuvat läheiset suhteemme ovat entisestään syventyneet rintamatoveruuden merkeissä sekä Slovakiasta, jonka pääkaupunkiin Suomi äskettäin on perustanut pysyvän diplomaattisen edustuksen.

Taistelu yhteistä vihollista vastaan on näin synnyttänyt keskinäistä arvonantoa ja luottamusta rinnakkain taistelevissa kansoissa. Niinkuin alussa mainitussa viime kesäkuun 25 päivänä eduskunnalle esittämässäni hallituksen tiedonannossa totesin, on silloin alkanut taistelu „kamppailu ihmisyys- den puolesta maailmanvallankumoukseen, yleiseen tuhoon ja terroriin tähtäävää

bolshevismia vastaan”. Tietoisuus tämän käsityksen oikeutuksesta on sodan kestäessä yhä vahvistunut.

Uutena ilmauksena periaatteellisesta bolshevismin vastaisesta kannastamme on ollut Suomen äskettäin tapahtunut liittyminen kansainväliseen n. s. antikomintern-sopimukseen. Tämä sopimus, johon on liittynyt lukuisia sotaikäyviä sekä myös puolueettomia maita, tuomitsee Moskovan välikappaleena toimivan kansainvälisen kommunismin sala- hankkeet ja yritykset sekaantua riippumattomien maiden sisäisiin asioihin ja järkyttää niiden yhteiskunnallista ja poliittista kehitystä. Tältä pohjalta sopimus edellyttää eri valtioiden poliisiviranomaisten välistä yhteistoimintaa kommunismin kansainvälisen vaaran torjumiseksi. Suomen kansa on arka valtiollisesta riippumattomuudestaan ja vapaudestaan saada itse ilman ulkoapäin tulevaa sekaantumista hoitaa asiansa. Kominternin turmiollisesta toiminnasta, joka on edeltänyt Neuvostoliiton valtausyrityksiä tai käynyt rinnan niiden kanssa, Suomella vartiopaikallaan itää vastaan on ollut runsaasti kokemuksia. Meidän saavuttamamme kokemus, meidän selvä periaatteellinen kantamme ja myös suoranaiset valtioetumme olisivat itse asiassa ehkä jo aikaisempina vuosina edellyttäneet liittymistä antikomintern-sopimukseen. Mutta tämän ovat estäneet ulkopoliittiseen asemaamme liittyneet muut näkökohdat, ennen kaikkea aikaisemmat arkaluontoiset suhteemme neuvostohallitukseen, kominternin isäntään ja käskijään.

Nykyisen sodan aikana on liittymisestämme antikomintern-sopimukseen ollut kysymystä viime kesästä alkaen. Varsinaisen liittynnän tapahtuminen juuri marraskuun 25 päivänä, johtui siitä, että kyseessä oleva 5-vuotinen sopimus mainittuna päivänä uudistettiin aikaisempien osanottajamaiden välillä, jolloin, kuten tiedetään, myös uusia maita liittyi sopimukseen.

Käynnissä oleva sota on tietenkin tosiasiallisesti vaikeuttanut kominternin salayhteyksiä Suomeen, mutta toisaalta on luonnollista, että neuvostovastainen sota on kiihdyttävästi vaikuttanut Moskovan yrityksiin kominternin kautta aikaansaada sisäistä hajaannusta ja hävitystä bolshevisminvastaisissa maissa. Suomen liittyminen kominternin vastaiseen sopimukseen oli siis tältäkin kannalta ajankohtainen.

Kun Suomi viime kesänä uudelleen joutui ilmisotaan Neuvostoliiton kanssa, oli vakava tahtomme välttää sekaantumista suurvaltasotaan. Tämä on pyrkimyksemme tänäkin päivänä, joskin tapahtumat ovat joltaneet etenkin Suomen ja Iso-Britannian välisten suhteitten häiriytymiseen. Sotamme puhkeaminen ei vielä sinänsä vaikuttanut näihin suhteisiin, vaikkakin Iso-Britannia jo sitä ennen oli, lopettamalla Petsamon liikenteen, katkaissut molempain maiden välisen kaupallisen kanssakäymisen.

Sotatoimien kehittyessä ja Iso-Britannian tehtyä Neuvostoliiton kanssa sotilasliiton, jonka virallisesti ilmoitettiin edellyttävän „kaikin keinoin” tapahtuvaa avunantoa Suomen viholliselle ja joka siten, huomioonottaen, että Iso-Britanniassa oli Suomessa runsaasti miehitetyt viralliset havaintoasemat, saattoi vaarantaa Suomen sotilaallisia etuja, kävivät Suomen ja Iso-Britannian väliset viralliset edustussuhteet kestämättömiksi. Suomen hallitus ehdotti näin ollen, että edustustot molemminpuolisesti toistaiseksi keskeyttäisivät toimintansa, kuten tapahtuikin heinä- ja elokuun vaihteessa.

Hallituksen tarkoitus oli, että Suomen ja Iso-Britannian väliset suhteet edustustojen toiminnan keskeytymisestä huolimatta tosiasiallisesti jatkuisivat niillä aloilla, joilla siihen oli mahdollisuuksia.

Poliittisella alalla Iso-Britannia, kuten tiedetään, on vaatinut Suomea Neuvostoliiton hyväksi luopumaan eräistä olennaisista voittojensa hedelmistä peräyttämällä joukkonsa vuoden 1939 rajalle. Suomen hallitus torjui, kuten edellä viittasin, tämän vaatimuksen, viittaamalla maattamme Neuvostoliiton taholta yhtämittaisesti uhanneeseen vaaraan, joka pakottaa Suomen tavoittelemaan pysyviä takeita turvallisuudelleen.

Saatujen tietojen mukaan neuvostohallitus nyt vaatii Iso-Britannian hallitusta julistamaan sodan Suomelle. Tätä ei tähän mennessä ole tapahtunut. Eilen on hallitus kuitenkin saanut vastaanottaa Englannin hallitukselta tiedonannon, jossa uudelleen palataan asiaan. Hallitus tutkii parhaillaan tämän tiedonannon sisältöä. Suomi valitaisi joka tapauksessa syvästi, jos Iso-Britannian hallitus katsoisi etujensa vaativan noudattaa Neuvostoliiton vaatimusta, että Suomi, jonka taistelu on kamppailua oman olemassaolonsa ja pysyvän turvalli-

suutensa puolesta, vastoin omaa tahtoaan vedettäisiin mukaan suurvaltojen väliseen maailmansotaan.

Myös Yhdysvaltoihin Suomi on pyrkinyt säilyttämään perinnäiset ystävälliset suhteensa. Sitä katkerampaa meidän on ollut havaita, että myös Yhdysvaltain hallitus suhteissaan Suomeen on näyttänyt taipuvan ottamaan omakseen Neuvostoliiton asian. Ison-Britannian ja Suomen välillä käydyn diplomaattisen keskustelun jälkeen teki myös Yhdysvaltain hallitus Suomelle esityksiä, joihin suostuminen olisi merkinnyt Neuvostoliiton sotilaallisen aseman parantamista Suomen kustannuksella. Suomen vastaus näihin esityksiin noudatti johdonmukaisesti saman tosiasiallisten välttämättömyyksien viittomaa suuntaa kuin Iso-Britannian hallitukselle annettu vastaus. On toivottavaa, että Amerikka ottaa huomioon Suomen perinpohjaisesti perustellussa vastauksessa esitetyt meille elintärkeät näkökohdat, sillä turvallisuustaisteluamme koskevassa keskustelussa me emme voi poiketa niiltä periaatteellisilta suunta-viivoilta, jotka vastauksessamme Yhdysvalloille on määritelty ja joita esityksessäni aikaisemmin olen kosketellut.

Ison-Britannian ja Yhdysvaltain hallitusten kanssa tapahtuneiden muistioiden vaihtojen yhteydessä Suomen hallituksella on ollut tilaisuus korostaa, minkä suuren arvon Suomi antaa kuulumiselleen pohjoismaisten valtioiden piiriin ja miten täällä toivotaan tulevaisuudessakin voitavan edelleen harjoittaa ja kehittää pohjoismaiden välistä yhteistoimintaa.

Pohjolan piirissä ovat suhteemme Ruotsiin luonnollisista syistä tärkeimmät. Ne ovat tämänkin sodan aikana osoittautuneet kestäviksi ja meille arvokkaiksi. Ruotsin hallitus on eräillä ratkaisuihlaan, joiden vaikuttamina ovat olleet Ruotsin ja Suomen väliseen kohtalonyhteyteen liittyvät näkökohdat, tuntuvasti helpottanut Suomen asemaa sen puolustus- ja turvallisuustaistelussa jopa, kuten ruotsalaiselta taholta on sanottu, ylittämällä Suomen hyväksi varsinaisen puolueettomuuden rajat. Ruotsin kansa on tälläkin kertaa ollut valmis monin tavoin aineellisesti tukemaan meitä vaikeuksissamme ja ruotsalaiset miehet ovat jälleen vapaaehtoisina lähteneet ase kädessä turvaamaan Suomen ja Pohjolan vapautta idästä uhkaavalta vaaralta. Tästä

kaikesta me kiitämme ruotsalaisia naapureitamme. Tyydytyksellä olemme panneet merkille, että Suomen asenne läntisten suurvaltojen painostuksen edessä, meidän kansallinen itsesäilytystahtomme ja pyrkimyksemme taata lapsillemme turvatummat elämänehdot, on saanut Ruotsissa osakseen yleistä ymmärtämystä. Erikoisen suurella mielihyvällä on Suomessa pantu merkille niin arvovaltaisen tahon kuin Ruotsin ulkoministerin lausunto, jonka sisältö oli, että turvallisuutensa idässä varmistanut Suomi on Pohjolalle tärkeä.

Puhuttaessa pohjoismaista Suomen viimeaikaisten vaiheitten yhteydessä ei ole unohdettava Tanskaa, joka etenkin elintarvikevaikeuksissamme on ollut meille arvokkaana apuna. Tuontimme Tanskasta on ollut meille varsin merkityksellinen kansanhuoltomme kannalta, ja tässä tosiasiaa ei voida olla näkemättä myös pohjoismaiden väliseen solidarisuuteen perustuvan suoranaisen auttamistahdon ilmausta. Tanskalaiset tukevat meitä lisäksi moninaisin kansalaistoiminnan keinoin, ja rintamillamme taistelee myös tanskalaisia vapaaehtoisia.

Meille läheisistä kansoista tahtoisin mainita vielä virolaiset, jotka Saksa toista vuotta kestäneen bolshevistisen hirmuvaltakauden jälkeen on vapauttanut. Nämä läheisimmät heimolaisemme ovat paljon kärsineet vähäväkisyytensä vuoksi, ja pahoin runneltuina he palaavat Euroopan yhteyteen. Viron kansa on lahjakas kansa. Yriteliäisyytensä se ehti itsenäisyytensä aikana lukemattomin tavoin osoittaa. Me uskomme, että se Suomen suvulle ominaisella sitkeydellä jälleen jaksaa kohota siihen kansallistietoiseen elämään ja siihen taloudelliseen hyvinvointiin, mihin sillä aikaisempien kokemusten mukaan on sekä kansalliset että tuotannolliset edellytykset. Me emme vielä tarkoin tiedä, miten perinpohjainen Viron kansaa ja sen maata bolshevikkien taholta kohdannut hävitys on ollut, mutta joka tapauksessa lienee paikallaan Suomen nimessä todeta, että me emme ole unohtaneet niitä perinteitä, jotka juontavat juurensa suomalaisten osallistumisesta Viron vapaussotaan v. 1919 ja että Viron veljeskansan kohtalo ei milloinkaan voi olla Suomelle yhdentekevä.

Neuvostoliiton kansojen vankilassa on kitunut muitakin heimolaisiamme, joitten kohtalo on ollut vielä monin verroin anka-

rampi kuin virolaisten. Erikoisesti on tällöin mainittava Inkerin suomalainen väestö. Senkään kohtalon muodostumiseen emme voi välinpitämättömästi suhtautua.

Olen edellä lyhyesti kosketellut tärkeimpiä kysymyksiä, jotka viimeaikaisten tapahtumain valossa liittyvät Suomen ja ulkomaiden välisiin suhteisiin. Esitykseni ei suinkaan ole ollut tyhjentävä. Tahdon vain tähdentää, että vakaumukseni mukaan kaikki valtioiden väliset kysymykset ja ristiriidat olisivat helpommin ratkaistavissa, kunhan bolshevismien pohjalle rakentuvan Neuvostoliiton turmiollinen vaikutus saataisiin ratkaisevasti poistetuksi kansainvälisen politiikan piiristä.

Sota- ja ulkopolitiikka ovat hallituksen tiedonannon sisältönä kun se tänään tuo eräitä kansan kohtalolle ratkaisevia esityksiä eduskuntaan. Minun on kuitenkin vielä johdatettava eduskunnan ajatukset niiden suorituksiin, joitten ansiota on, että vielä olemme kansana olemassa. Minä palaan sodan loistaviin saavutuksiin.

Maailma kysyy, miten tällaiset saavutukset ovat mahdollisia, miten kansa, joka on yksin yli kolme kuukautta verta vuotaen seissyt maailman militaristisinta suurvaltaa vastassa, saattaa kasvattaa voimansa niin, että se alun toista vuotta edellisen sodan päättymisestä on kykenevä antamaan ankaria iskuja samalle suurvallalle. Meille se ei kuitenkaan ole ihme, sillä me tunnemme kansanarmeijamme. Me tunnemme sen miehiä elähdyttävän hengen. Me tunnemme armeijan johdon erinomaisen kyvyn, sen päällystön korkean tason. Suomalainen sotilas taistelee ylevän asian puolesta. Hän taistelee maansa vapauden, lujalla pohjalla olevan kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksen ja tulevien sukupolvien turvallisuuden puolesta. Meidän on syytä tässä tilaisuudessa kohdistaa kiitolliset sanamme ja ajatuksemme puolustuvuimmillemme, niiden yli-päällikölle, sotamarsalkallemme, niiden upseeristolle ja miehistölle sekä niille tuhansille ja taas tuhansille, jotka työtä tehden ovat olleet taistelussa mukana. — Suurimman kiitollisuutemme ansaitsevat kuitenkin ne, joita kiitoksemme eivät enää voi tavoittaa tai jotka ottavat sen vastaan sodassa terveytensä menettäneinä.

Invaliidit, jotka kantavat kohtalonsa samalla tyyneydellä, jolla he kävivät taisteluun, olkoot aina kansakunnan erikoisen

huolenpidon kohteena. Samoin kaatuneitten omaiset, joille sankarivainaja oli lähin huoltaja. Sotaorpojen ja -leskien sekä jälkeenjääneiden, vaikeuksiin joutuneiden vanhempien kohtalon lievittäminen on kansan pyhä velvollisuus. Ja sotien johdosta vaikeuksissa eläneen, paljon uhranneen siirtoväkemme uutta elämisen alkua on voimien mukaan pyrittävä edistämään.

Sankarivainajat lepäävät isänmaan povessa valkeitten ristien alla. Nouskaamme hiljaisuudella kunnioittamaan heidän muistoansa!

Hetken hiljaisuus.

Senjälkeen pääministeri jatkaa:

Kaikki voimamme ponnistaen ja lähes yhtä suurin veriuhren kuin talvisodassa meidän on onnistunut suurimmaksi osaksi tehdä tyhjäksi Moskovan rauha. Monet seikat, sekä käytännölliset että periaatteelliset, vaativat, että tuon pakkorauhan seuraukset nyt poistetaan. Hallitus on katsonut ajan tulleen, jolloin ne alueet, jotka Suomi maaliskuun 12 päivänä 1940 päivätyllä rauhansopimuksella pakotettiin luovuttamaan Neuvostoliitolle, palautetaan valtakunnan yhteyteen. Tässä tarkoituksessa hallitus on jättänyt eduskunnalle seuraavat esitykset:

Esitys Suomesta luovutetun ja takaisin valloitetun alueen palauttamisesta valtakunnan yhteyteen;

Esitys laiksi sotilashallinnon jatkamisesta valtakunnan yhteyteen palautetulla alueella;

Esitys laiksi eräiden valtakunnan yhteyteen palautetun alueen asukkaiden kansallaisuudesta; ja

Esitys laiksi eräiden valtakunnan yhteyteen palautetulla alueella olevaa omaisuutta koskevien oikeuksien ennalleen palauttamisesta.

Herra puhemies! — Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n edellyttämän tiedonannon annettuaan hallitus odottaa, että eduskunta hyväksyy yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen.

Lausuntoni on ruotsiksi käännettynä ja monistettuna jaettu ruotsinkielisille edustajille. Pyydän, herra puhemies, että tämä lausunto myös ruotsinkielisenä liitetään eduskunnan pöytäkirjaan.

P u h e m i e s: Lausunto liitetään ruotsinkielisenä pöytäkirjaan.

Valtioneuvoston tiedonanto on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Herr talman! På regeringens vägnar hade jag den 25 juni innevarande år äran att giva riksdagen ett meddelande av den art, som förutses i riksdagsordningens 36 §, med anledning av den då ytterst spända utrikespolitiska situationen. Jag yttrade då bl. a.:

„Från och med denna morgon ha kränkningarna av vårt territorium, vilka man till en början kanske kunde anse som spridda företeelser, utvidgats — — till en systematisk, hela landet omfattande angreppsverksamhet från Sovjetunionens sida mot Finland. Då Sovjetunionen sålunda har inlett krigsoperationer mot vårt land, tvingas vi att försvara oss med alla tillhubs stående medel. I dag har vår nya försvarskamp börjat. Denna kamp är ett försvar mot anfallet från vår stormaktsgranne i öster, och bakgrunden till detta anfall har, såsom jag påvisat, uppenbart varit medvetna och långvariga erövringssträvanden.”

Med den enighet, som har varit utmärkande för vårt folk i avgörandets stunder, godkände riksdagen meddelandet.

Krigsoperationerna ha nu fortgått i fem månader. Såsom deras resultat kan man anteckna stora, i vår historia djupt ingripande händelser. Sålunda har regeringen fått möjlighet att i dag till riksdagens behandling överlämna en proposition angående återföreningen med riket av de i Moskvafreden avträdde områdena. Då härmed ett skede i kriget har avslutats, anser regeringen det vara sakenligt att till riksdagen överbringa ett meddelande, som förutses i riksdagsordningens 36 §.

Efter krigsutbrottet har man inom sovjetregeringen gjort gällande, att denna icke har anfallit Finland. Sovjetunionens krigsoperationer mot Finland skulle helt enkelt ha berott på närvaron av tyska trupper i Finland, i det ögonblick då kriget mellan Tyskland och Sovjetunionen bröt ut och redan därförinnan ända sedan hösten 1940. Denna omständighet berättigade Sovjetunionen enligt dess egen uppfattning att behandla Finland som en angripare och att inleda krigsoperationer mot Finland.

Närvaron av tyska trupper i Finland grundade sig på en överenskommelse mellan Finland och Tyskland angående de tyska truppernas samfärdsl på Finlands territorium mellan finska hamnar och Nord-Norge. Överenskommelser av motsvarande art har Tyskland ingått också med andra länder, vilkas neutralitet icke på grund därav blivit kränkt. Varken Sovjetunionens luft- eller dess sjöstridskrafter ha angripit dem för dessa transporters skull. Transitoavtalet mellan Finland och Tyskland gav icke heller Tyskland på långt när så långt gående rättigheter som det med Sovjetunionen ingångna avtalet om militärtransporter till Hangö.

Detta transitoavtal med Tyskland, som Sovjetunionen nu anser ha berättigat till angreppshandlingarna mot Finland, har i själva verket föranletts av Moskvas Finlands-politik. Den ständiga påtryckningen från Moskva var den väsentliga orsaken till, att Finlands regering, då frågan om rättighet för tyska trupper att röra sig på Finlands område uppkom, gav sitt bifall till den föreslagna anordningen. Den grep härvid, vilket var naturligt, ett tillfälle, som yppade sig att få en medveten motvikt till Sovjetunionens utpressning och framför allt till det olycksbådande transiteringsfördraget angående Hangö. Den var en nödvärnsutväg, varvid man dessutom som ett precedensfall tog i betraktande det tidigare mellan Tyskland och Sverige ingångna fördraget om transitotransport av militär.

De sovjetryska krigshandlingarnas omedelbara inriktning mot vårt land visar odisputabelt, att återopandet av tyska trupperns närvaro i landet endast är camouflage; ett angrepp, som avser att tillintetgöra vårt folk. Då Sovjetunionens väpnade styrkor den 22 sistlidne juni gingo till dessa anfall, angrepo de icke enbart och icke ens i första hand de tyska trupperna i landet och strävade icke heller att finna dem, utan bombarderade och besköto rent finska mål. Det totala anfall, som Sovjetunionens luftstridskrafter den 25 juni företogo mot tiotals orter i Finland, kan endast i strid med sanningen förklaras som annat än en systematisk angreppshandling mot Finlands folk och stat. Av dessa överfall ha vi personliga erfarenheter, som icke kunna bortförklaras på något sätt. Ett folk, som icke svarar på sådant med mili-

tära åtgärder, har redan grävt sin egen grav.

Må vi i detta sammanhang erinra oss ett analogt fall. Stor-Britanniens luftstridskrafter gjorde i slutet av juli ett anfall mot Petsamo. På regeringshåll i Stor-Britannien förklarade man, att det var en krigshandling, som riktade sig mot tyska trupper och icke var att uppfatta som ett anfall mot Finland. På den grund drog Finlands regering inga andra konsekvenser av detta överfall än att man med anledning av de förluster, som hade drabbat finsk befolkning och finsk egendom, framförde en protest.

Med rent samvete kunna vi påstå, att vi efter freden i Moskva icke önskade ett nytt krig med Sovjetunionen. Så tung den ingångna tvångsfreden än var, ägde vi en uppriktig vilja att inom vårt stympade område finna oss i de nya levnadsvillkor, som ett hårt öde dikterat för oss, att ägna oss åt det nödvändiga återuppbyggnadsarbetet samt att utveckla våra förhållanden till de nordiska grannländerna, vilkas hjälp och stöd vid botandet av krigsskadorna vi intensivt voro i behov av, och till alla andra nationer, stora och små. Vid sidan av detta önskade vi skapa ett fredligt förhållande till Sovjetunionen, vilket skulle möjliggöra bevarandet av gränsfred och grannsämja. Vi ville tro, att också Sovjetunionen för sin del skulle respektera det ingångna fördraget. Vår optimism visade sig emellertid vara ogrundad, vilket vi månad efter månad bittert fingo erfara. Såsom jag den 25 juni påvisade för riksdagen och såsom det framgår i andra delen av Finlands blåvita bok, omintetgjorde Sovjetunionen genom sin hänsynslösa och rovlystna inställning till Finland alla våra försök att återgå till normala förhållanden.

På de skildringar av Sovjetunionens utpressningspolitik mot Finland efter freden i Moskva, som framförts från Finlands sida, har Sovjetunionen icke haft något annat svar än att det angående transito-transporterna till Hangö, Ålands demilitarisering och grundandet av sovjetkonsulat med militära syften i Mariehamn o. s. v. hade ingåtts fördrag mellan de båda ländernas regeringar. Den förtiger givetvis, hur dessa fördrag kommit till stånd. Den underlåter att nämna, att de kommo till endast genom påtryckning och hotelser. I Sovjet-

unionen, där begreppet sanning endast användes som namn på en tidning, glömmar man härvid avskiktligt den försäkran, som man i samband med fredsfördraget gav Finland, nämligen att Moskva-fredens tunga villkor tillfredsställde alla Sovjetunionens anspråk på Finland. Allt som fordrades utöver detta, oberoende av dessa försäkringar, avsåg utpressning intill uppgivelse. På detta sätt visade Sovjetunionen självklart, att den icke höll Moskva-freden i helgd. För oss, som voro offer för denna politik, visade tiden efter freden i Moskva dag för dag, hur vår nationella existens hotades av en oavslutligt växande fara.

Då Tyskland grep sig an med att tillintetgöra den röda armén, som i sovjetregeringens hand utgjorde ett mäktigt gissel, särskilt då det gällde att strama till de små grannfolkens levnadsmöjligheter, kände vi lättnad, fastän vi på samma gång visste, att vi hade råkat in i den omedelbara farozonen. Vi kände, hur världshistoriska händelser snuddade vid oss.

Sovjetunionens krigshandlingar mot oss tvungo oss till försvar, och på så sätt kommo vi med i kampen mot bolsjevismen. I stället för att vi från sidan kunnat följa med händelsernas mäktiga gång, råkad vi i en kamp på liv och död.

Vissa utländska statsmän ha klandrat oss för att vi gått till anfall mot Sovjetunionens stridskrafter. Men om någon får reda på ett mordförsök, som riktas mot honom, och då icke vidtar förebyggande åtgärder, så är han en självmördare. Vi visste, att man bortom våra gränser beredde sig att tillintetgöra Finland. Om vi på nämnda statsmäns rekommendation avstått från det offensiva försvarskriget, så skulle det ha varit ett nationellt självmord. Vi ville leva, och för att kunna leva måste vi, såvitt möjligt, taga initiativet i egna händer. Fiendens anfallstrupper måste krossas på sina svagaste punkter, de måste genom omfattande inringningsrörelser tvingas att retirera, de måste tillintetgöras. En krigsledning, som icke tar i betraktande, hur viktigt det är att bemäktiga sig anfallsbaserna för att förhindra nya fientliga krigsoperationer, står icke på nivå med krigets fordringar.

Vårt andra försvarskrig har redan lett till resultat, som för oss själva ha betytt, att ett nytt liv öppnats för oss. Jag upp-

repar här några av krigets mest lysande vinnningar och deras data.

9. 7. Repola, Vuokkiniemi, Kontokki, Kostamus, Konttijärvi och Oulanka samt Salla uppnås. 10. 7.—18. 7. genombrottet i Ladoga-Karelen. 21. 7. Pitkäranta befrias. 29. 7. Ladogas nordöstra strand i våra händer ända till Tuulos. 9. 8. våra trupper nå Ladoga i flera kilar. 15. 8. Jakimvara och Lahdenpohja erövrar. 16. 8. Sordavala åter vårt. 18. 8. överskreds Vuoksen vid Hopeasalmi i Äyräpää. 21. 8. Kexholm vårt. 30. 8. Viborg befrias. 3. 9. den gamla riksgränsen på Karelska näset uppnådd på alla punkter. 4. 9. den andra offensiven nordöst om Ladoga börjar, Tuulos befrias. 7. 9. våra trupper uppnå Syväri och erövra Teru (Prääsä). 1. 10. krigsoperationerna leda till att Petroskoi eller Äänislinna erövrar. 19. 10. Paatene erövrar. 31. 10. Kontupohja erövrar och 3. 11. ögruppen Björkö befrias.

Krigsoperationerna ha, såsom synes, sopat bort största delen av Moskva-fredens orättvisor. Berättigandet av dessa prestationer inom ramen för ett försvarskrig har klart erkänts i diplomatiska dokument till och med av vissa med Sovjetunionen förbundna och till denna vänligt sinnade regeringar. Hangö-området, vilket Sovjetunionen tilltvingade sig som en stödjepunkt, är dock fortfarande i dess våld, hotande Finlands territorialvatten och sjöfart, till och med vårt landområde och framför allt civilbefolkningens trygghet i Syd-Finlands städer. Dessutom har fienden fortfarande i sitt våld utöarna i Finska viken och därutöver Finlands del av Fiskarhalvön.

Sovjetunionen hade under årtal utbyggt Öst-Karelen till en utgångs- och stödjepunkt för sitt planerade anfall. Misslyckandena under vinterkriget vid den långa östgränsen visade dock, att det fanns bristfälligheter i förberedelserna. Efter freden i Moskva utfördes därför mellan Ladoga och Ishavet omfattande byggnadsarbeten för att fylla bristerna, såsom vi ha klarlagt i samband med vårt svar till Förenta Staternas regering. Och dessutom måste vi själva i enlighet med bestämmelserna i Moskva-freden hjälpa Sovjetunionen vid detta arbete genom att bygga Salla-banan.

Allteftersom våra krigsoperationer fortskridit, ha Sovjetunionens anfallsförbere-

delser blivit allt klarare belysta. På den grund och då man på ort och ställe har kunnat konstatera det elände, i vilket sovjetregimen fjättrat de den underlydande människorna, har här rotfast sig vissheten om, att Sovjetunionens nuvarande krig mot Finland för oss utgör ett tillfälle på århundraden att kämpa icke endast med tanke på ögonblicket utan på framtiden. Vi kunna med ansträngande av våra krafter nu bereda Finlands folk och dess kommande generationer ett säkrare och långvarigare fredstillstånd än vårt folk kanske någonsin tidigare har ägt. Den kamp, som började för att avvärja ett anfall, har fortskridit segerrikt och utvecklats till en historisk säkerhetskamp.

Att få garantier för sin trygghet mot hotet från öster har i själva verket från första början varit ledstjärnan för det självständiga Finlands utrikespolitik. Medvetet om, att dess väpnade försvarsmöjligheter av naturliga skäl voro begränsade, har Finland under årens lopp som sitt huvudmål strävat till att skapa ett gott grannförhållande till Sovjetunionen på basen av fördragsenliga överenskommelser och med tillhjälp av ett samarbete, som sträckte sig över olika områden. Finland har ytterligare sökt tilläggsgarantier för sin trygghet i det på internationell bas konstituerade allmänna säkerhetssystemet och i samarbetet med övriga grannländer. De i sistnämnda hänseende nådda resultaten ha också varit av stort värde. De kunde dock icke förhindra Sovjetunionens anfall år 1939, icke heller Moskvafredens orättfärdighet, lika litet som den då i tysthet inledda utmatningskampanjen. Däremot har Sovjetunionens regering utan tvekan själv brutit de ingångna överenskommelserna.

Säkerhetsspörsmålet har varit den centralaste frågan i vår utrikespolitik, särskilt sedan Sovjetunionen under det nuvarande storkriget uppenbart svikit alla sina överenskommelser beträffande oss och många andra länder. Då vissa stormakter under vårt nuvarande krig uppmanat oss att avsluta krigsoperationerna, ha vi svarat, att vi önska avsluta dem så fort faran, som hotar vår existens, blivit avvärjd och garantier för en bestående trygghet blivit skapade. I samband med dessa diplomatiska diskussioner har man också pekat på möjligheten av en separatfred mellan Finland

och Sovjetunionen; sovjetregeringen har visserligen icke framställt något erbjudande om fred, men man har på regeringshåll i Förenta staterna låtit Finland förstå, att en anhängan om fred från Finlands sida skulle kunna vinna genklang. Sedan Finlands regering den 18 sistlidne augusti hade fått en antydan av denna art från Förenta staternas regering, inledde den med Förenta staternas regering ett meningsutbyte, varvid man från vår sida underströk den avgörande betydelsen av trygghetsspörsmålets klarläggning. Förenta staternas regering hade dock icke något förslag att lösa Finlands trygghetsproblem.

Vilka trygghetsgarantier kunde man ur Finlands synpunkt anse vara tillräckliga? Om man tänker på en reglering på basen av fördrag med Sovjetunionen, så kunna vi intet annat än konstatera, att vi med stöd av våra bittra erfarenheter icke kunna lita på sovjetregeringens utfästelser eller löften. Denna regering har genom sina åtgärder mot Finland, Balticum och andra länder ställt sig utanför de västerländska rätts- och moralbegreppen. Även om Sovjetunionen, såvida 1939 års gräns återställdes, t. o. m. skulle gå med på att demilitarisera sina områden bortom gränsen, vilka den hittills metodiskt utnyttjat som utgångsområden för angrepp, så skulle en sådan förbindelse knappast kunna öka någon finnes trygghetskänsla. En sådan möjlighet har man redan provat, dock utan framgång: år 1922 ingicks mellan Finland och Sovjetunionen en traktat om gränsfred, vilket förutsatte demilitarisering av gränzonerna. Sovjetunionen bröt dock inom kort denna överenskommelse.

Av dessa skäl återstå territoriella säkerhetsgarantier såsom den enda möjligheten. De bortom gränsen erövrade områdena, från vilka fienden har hotat oss, måste hållas militärt besatta med finska trupper. Hur långt det av trygghetskravet motiverade besättandet bör utsträckas, är en fråga som icke kan besvaras mitt under pågående strider, eftersom det bestämmes av militära synpunkter. Det är dock klart, att dessa militära mål ha sina egna gränser.

Vi eftersträva icke att vinna områden för dessas egen skull. Vårt land är vidsträckt, och vårt folk har tillräckligt utrymme för att kunna arbeta för sitt uppehälle och höja sitt välbstånd. Men folkets

arbetsfred är icke tryggad, om vår nuvarande fiende ånyo får börja sina för vår existens farliga förehavanden inom ett område, varifrån ett anfall nästa gång kanske skulle visa sig vara oss övermäktigt. Vi leva i farozonen. Ett verksamt internationellt säkerhetssystem har man icke kunnat skapa. Vår enda möjlighet till effektivt försvar är sålunda att våra militära linjer förkortas och förskjutas längre bort.

Man får icke heller glömma, att på de områden, om vilka det nu är fråga, bor en del av det finska folket. Finland har redan under många tidigare skeden av sin självständighet arbetat för att upphjälpa dess ställning. Så skedde i samband med freden i Dorpat. Sedan de i Dorpat givna försäkringarna visat sig vara värdelösa, försökte Finland verka för östkarelandarnas bästa genom hänvändningar till de internationella organen. Alla ansträngningar ha dock varit resultatlösa, och den finska befolkningen i Öst-Karelen har fortfarande blivit skoningslöst förtryckt och förintad. Vad den nuvarande situationen beträffar, påpekade Finlands regering i sin nyligen avgivna svarsnot till Förenta staterna den ömkansvärda ställning, i vilken den civilbefolkning, som blivit kvar på de ockuperade områdena i Öst-Karelen, otvivelaktigt skulle råka, om den ånyo måste underkasta sig ett liv under bolsjevikväldet.

Det, som tidigare sades om Finlands trygghetsgarantier, rör också i högsta grad östkarelandarnas ställning. Den enda tillfredsställande lösningen på de frågor, som röra dem, är att deras bosättningsområde hålles besatt med finska trupper. Finlands skyldighet är att göra vad i dess förmåga står för att trygga deras ställning.

Vi ha ingen anledning att icke offentliggöra våra i det föregående nämnda allmänna trygghetskrav, vilka vi sträva att förverkliga som ett resultat av de pågående krigsoperationerna. Däremot är det i detta nu icke skäl att närmare försöka fastställa våra politiska krigsmål, med andra ord fordringar, som hänföra sig till regleringen efter kriget. Det är framtida frågor, och man kan icke på förhand känna till de faktiska förhållanden, som inverka på deras avgörande.

I förhållandet mellan Finland och främmande stater har den senare hälften av

detta år präglats av det rådande krigstillståndet mellan Finland och Sovjetunionen. Detta har i ett avseende på sätt och vis klarlagt Finlands utrikespolitiska ställning, ty samtidigt som Sovjetunionens förhållande till Finland urladdade sig i öppna fientligheter, slutade den mer än årslånga mardrömmen, under vilken regeringen och den utrikespolitiska ledningen måste anstränga alla sina krafter för att så vitt möjligt avvärja, stävja eller åtminstone fördröja Sovjetunionens ständiga, oförsynta fordringar och strävanden.

Å andra sidan har Finlands självförsvarsstrid i sitt nuvarande skede förorsakat betydande förändringar och delvis också störningar i Finlands förhållande till tredje makt. I egenskap av ett land, som kämpar mot Sovjetunionen, har Finland mot sin vilja råkat in i stormaktspolitikens motsättningar, och detta faktum har varit orsak till, att regeringen fått att handlägga svåra och ömtåliga frågor beträffande utrikesförbindelserna. Landets ställning har krävt och kräver fortfarande också på andra områden än det rent militära oavslutlig vaksamhet för att skydda landets livsviktiga intressen och beredskap att fatta avgörande beslut i de stora frågor, som den internationella krigs- och utrikespolitiken stundom också ganska oväntat för med sig.

Finlands förhållanden till Tyskland äro klara och entydiga. De bygga å ena sidan på gemensamma militära intressen och vapenbrödraskapet, å andra sidan på lojal vänskap och ömsesidig uppskattning. Finland är tacksamt för att det icke denna gång står allena mot sin fiende. Tysklands mäktiga stridskrafter, som kämpa på Rysslands jättefront för att tillintetgöra bolsjevismen, som hotat tryggheten och välståndet i alla världens länder, ha bundit den röda armén så, att Finland på sin egen front fått föra sitt krig helt annorlunda och med mer jämbördiga styrkeförhållanden än under det tidigare, för två år sedan inledda krigsskedet. Tyska truppstyrkor ha också givit vårt land direkt militär hjälp genom att säkra den norra delen av fronten mellan Finland och Sovjetunionen.

Också på det ekonomiska området har förhållandet till Tyskland visat sig vara av stort värde för oss. Efter det att våra transoceaniska handelsförbindelser redan i

mitten av juni hade blivit avbrutna, har vår utrikeshandel — såväl import som export — i första rummet inriktats på Tyskland och med detta som transitoland på Mellan- och Syd-Europas länder. Det bör särskilt nämnas, att vi i Tyskland kontinuerligt fått köpa synnerligen betydande mängder spannmål och andra livsviktiga förnödenheter; betydelsen härav är av avgörande art för vårt land.

Vårt förhållande också till de övriga länder, som äro i krig med Sovjetunionen, bygger på vapenbrödraskapets och vänskapens fasta grund. Detta gäller Italien, till vilket vårt förhållande alltid varit det bästa möjliga, Rumänien, vars militära insats i kampen mot bolsjevismen varit synnerligen viktig, Ungern, vars traditionella, på stamförväntskapet grundade nära förhållanden till oss ytterligare fördjupats i frontkamratskapets tecken, samt Slovakien, i vars huvudstad Finland nyss inrättat en fast diplomatisk representation.

Kampen mot den gemensamma fienden har sålunda skapat inbördes uppskattning och förtroende hos de sida vid sida kämpande folken. Såsom jag i mitt den 25 juni till riksdagen riktade meddelande från regeringen konstaterade, är den då inledda striden „en kamp för humaniteten mot den till världsrevolution, allmän förintelse och terror strävande bolsjevismen”. Medvetandet om det riktiga i denna uppfattning har under krigets lopp oavbrutet stadgats.

Ett nytt uttryck för vår principiellt antibolsjevikiska inställning har Finlands nyss försiggångna anslutning till den internationella s. k. antikominternpakten varit. Denna pakt, som undertecknats av talrika krigförande och även neutrala länder, fördömer den som ett redskap för Moskva arbetande internationella kommunismens underjordiska verksamhet och strävanden att inblanda sig i oberoende staters inre angelägenheter och rubba dessas sociala och politiska utveckling. På basen härav förutsätter pakten ett samarbete mellan de olika staternas polismyndigheter för att avvärja den internationella kommunistiska faran. Finlands folk är ömtåligt i fråga om sitt statliga oberoende och sin frihet att självt få sköta sina angelägenheter utan inblandning utifrån. Finland har under

sin vaktjänstgöring mot östern fått rika erfarenheter av kominterns fördärvbringande verksamhet, som har föregått Sovjetunionens erövringsförsök eller varit parallell med dessa. Våra erfarenheter, vår klara principiella inställning och även våra direkta statsintressen skulle i själva verket kanske redan under tidigare år ha förutsatt en anslutning till antikominternpakten, men ett hinder därför ha varit andra synpunkter i fråga om vår utrikespolitiska ställning, framförallt vårt förutvarande ömtåliga förhållande till sovjetregeringen, som härskar och befäller över komintern.

Under det nu pågående kriget har frågan om vår anslutning till antikominternpakten varit uppe sedan senaste sommar. Att den formella anslutningen skedde just den 25 november, berodde därpå, att den ifrågavarande pakten då, på sin fem-årsdag, förnyades av de tidigare fördragsparterna, varvid — såsom bekant — också nya länder anslöto sig till den.

Kriget har givetvis de facto försvårat kominterns hemliga förbindelser med Finland, men å andra sidan är det naturligt, att ett sovjetfientligt krig har hetsat Moskvans strävanden att genom komintern få till stånd inre upplösning och förstörelse i de antibolsjevikiska länderna. Finlands anslutning till antikominternpakten var sålunda också ur denna synpunkt aktuell.

Då Finland senaste sommar ånyo råkade i öppet krig med Sovjetunionen, var det vår allvarliga vilja att undvika inblandning i stormakternas krig. Detta är vår strävan ännu den dag i dag är, även om händelserna ha lett till störingar särskilt i förhållandet mellan Finland och Storbritannien. Krigsutbrottet påverkade icke i och för sig detta förhållande, fastän Storbritannien redan tidigare genom att stänga trafiken på Petsamo hade avbrutit handelsförbindelserna mellan de båda länderna.

Då krigsoperationerna utvecklades och sedan Storbritannien med Sovjetunionen hade ingått en militär allians, som officiellt meddelades förutsätta understöd „med alla medel” åt Finlands fiende, och som sålunda kunde bringa Finlands militära intressen i fara med beaktande av att Storbritannien i Finland ägde välbemannade officiella observationsposter, blevo förhållandena beträffande den officiella representationen mellan Finland och Stor-Bri-

tannien ohållbara. Under sådana betingelser föreslog Finlands regering, att båda parternas beskickningar tillsvidare skulle avbryta sin verksamhet, vilket också skedde vid månadsskiftet juli—augusti.

Regeringens avsikt var, att Finlands och Stor-Britanniens förbindelser oavsett avbrytandet av beskickningarnas verksamhet verkligen skulle fortsättas på de områden, på vilka det fanns möjligheter därtill.

På det politiska området har Stor-Britannien, såsom bekant, krävt att Finland till förmån för Sovjetunionen skulle avstå från vissa av de mest väsentliga frukterna av sina segrar, genom att draga sina trupper tillbaka till 1939 års gräns. Såsom jag ovan erinrade om, avvisade Finlands regering detta krav med hänvisning till den oavbrutet hotande faran från Sovjetunionen mot vårt land, vilket tvingar Finland att eftersträva bestående garantier för sin trygghet.

Enligt uppgift kräver sovjetregeringen, att Stor-Britanniens regering skall förklara Finland krig. Detta har hittills icke skett. I går fick regeringen dock mottaga ett meddelande från Englands regering, i vilket man ånyo återkommer till saken. Regeringen studerar som bäst innehållet i detta meddelande. Finland skulle i varje händelse djupt beklaga, om Stor-Britanniens regering skulle anse sina intressen kräva, att den beaktar Sovjetunionens krav, och att Finland, vars strid är en kamp för dess egen existens och bestående trygghet, mot sin vilja skulle indragas i världskriget mellan stormakterna.

Också med Förenta staterna har Finland strävat att bibehålla sina traditionella vänskapliga förbindelser. Så mycket bittrare har det varit för oss att iakttaga, att även Förenta staternas regering visat benägenhet att i sitt förhållande till Finland göra Sovjetunionens sak till sin. Efter det diplomatiska meningsutbytet mellan Stor-Britannien och Finland gjorde även Förenta staternas regering till Finland framställningar, vilkas accepterande skulle ha inneburit, att Sovjetunionens militära ställning skulle förbättras på Finlands bekostnad. Finlands svar på dessa framställningar följde konsekvent samma linje som svaret till Stor-Britanniens regering och underströk sålunda den faktiska nödvändighetens krav. Vi hoppas, att Amerika

tar i betraktande Finlands i det omsorgsfullt motiverade svaret framlagda, för oss livsviktiga synpunkter, ty i diskussionen om kampen för vår trygghet kunna vi icke avvika från de principiella riktlinjer, som fastställts i vårt svar till Förenta staterna och som jag berört tidigare i min framställning.

I samband med utbytet av memoranda med Stor-Britanniens och Förenta staternas regeringar har Finlands regering haft tillfälle att betona, vilket stort värde Finland skänker sin tillhörighet till de nordiska ländernas krets, och hur man här hoppas att också i framtiden fortfarande kunna idka och utveckla det internordiska samarbetet.

Inom den nordiska kretsen äro våra förhållanden till Sverige av naturliga skäl viktigast. Också under detta krig ha banden visat sin hållfasthet och sitt värde för oss. Sveriges regering har genom några beslut, vilka framkallats av känslan för Sveriges och Finlands ödesgemenskap, kännbart underlättat Finlands ställning i dess försvars- och trygghetskamp, och detta till och med genom att — såsom man sagt på svenskt håll — till Finlands förmån överskrida gränserna för den egentliga neutraliteten. Sveriges folk har också denna gång varit redo att på många olika sätt materiellt understöda oss i våra svårigheter, och svenska män ha ånyo såsom frivilliga skyndat att med vapen i hand trygga Finlands och Nordens frihet mot hotet från öster. För allt detta tacka vi våra svenska grannar. Med tillfredsställelse ha vi också fäst oss vid, att Finlands hållning inför de västra stormakternas påtryckning, vår nationella självbevarelsevilja och våra strävanden att skapa tryggade existensvillkor för våra barn, i Sverige rönt allmän förståelse. Med särskilt stor tillfredsställelse har man i Finland lagt märke till ett så auktoritativt uttalande som den svenske utrikesministerns, vars innehåll var, att ett Finland, som har tryggt sin säkerhet i öster, är viktigt för Norden.

I fråga om de nordiska länderna får Finland icke i samband med de senaste tidernas skiften glömma Danmark, som varit oss till värdefull hjälp framförallt i våra livsmedelssvårigheter. Vår införsel från Danmark har varit mycket betydelse-

full för oss med hänsyn till folkets försörjning, och i detta faktum kan man icke underlåta att se ett uttryck för en direkt vilja att hjälpa, som grundar sig på de nordiska ländernas inbördes solidaritet. Danskarna stöda oss dessutom med många former av medborgerlig verksamhet, och vid våra fronter kämpa även danska frivilliga.

Bland oss närstående folk ville jag ytterligare nämna estländarna, som Tyskland har befriat efter det mer än årslånga bolsjevikiska skräckväldet. Dessa våra närmaste stamfränder ha fått lida mycket på grund av sin fåtalighet, och illa medfarna återvända de till gemenskapen med Europa. Estlands folk är begävat. Sin företagsamhet hann det ådagalägga på många sätt under sin självständighetstid. Vi tro, att det med den för den finska stammen utmärkande segheten skall äga kraft att ånyo höja sig till det nationellt medvetna liv och det ekonomiska välstånd, vartill det enligt tidigare erfarenheter har såväl nationella som produktiva förutsättningar. Vi veta ännu icke exakt, hur grundligt den bolsjevikiska förstörelsen drabbat Estlands folk och land, men i varje fall torde det vara på sin plats att i Finlands namn konstatera, att vi icke glömt de traditioner, som ha sitt upphov i finnarnas deltagande i Estlands frihetskrig år 1919, och att det estländska brödralfolkets öde aldrig kan vara likgiltigt för Finland.

I Sovjetunionens folkfångelse ha också andra stamförvanter förtvinat och deras öde har till och med varit många gånger tyngre än estländarnas. Särskilt måste Ingermanlands finska befolkning nämnas. Icke heller till utformningen av dess öde kunna vi förhålla oss likgiltiga.

Jag har i det föregående i korthet berört de viktigare spørsmål, som i ljust av de senaste tidernas händelser ansluta sig till Finlands och utlandets ömsesidiga förhållanden. Min framställning har ingalunda varit uttömmande. Jag önskar endast betona, att, enligt min övertygelse, alla mellanstatliga spørsmål och konflikter lättare skulle kunna lösas, om blott den på bolsjevismen uppbyggda Sovjetunionens fördärliga inflytande definitivt avlägsnades från den internationella politiken.

Krigs- och utrikespolitiken är innehållet i regeringens tillkännagivande, då den i dag inför riksdagen framlägger några för folkets öde avgörande propositioner. Jag måste dock ännu länka riksdagens tankar på de bragder, vilkas förtjänst det är, att vi fortfarande bestå som nation. Jag återkommer till krigets lysande vinningar.

Världen frågar sig, hur sådana prestationer äro möjliga, hur ett folk, som i mer än tre månader ensam gjutit sitt blod i kampen mot världens mest militaristiska stormakt, kan samla sina krafter så, att det litet över ett år efter det föregående krigets slut äger förmåga att tillfoga samma stormakt allvarliga slag. För oss är det dock intet under, ty vi känna vår folkhär. Vi känna den anda, som besjälar dess män. Vi känna vår armélednings utomordentliga förmåga och befälets höga nivå. Den finske soldaten kämpar för en upphöjd sak. Han kämpar för sitt lands frihet, för den på en fast grund fotade demokratiska samhällsordningen och för kommande släktleds trygghet. Vi ha anledning att vid detta tillfälle i ord och tankar rikta vårt tack till vår försvarsmakt, dess överbefälhavare, vår fältmarskalk, dess befäl och manskap och de tusen sinom tusen, som med sitt arbete deltagit i kampen. Vår djupaste tacksamhet förtjäna likväl de, som icke mera kunna nås av vårt tack eller som mottaga det med i kriget bruten hälsa.

Invaliderna, som bära sitt öde med samma lugn, varmed de gingo ut i striden, äro föremål för nationens särskilda omsorg, och detsamma gäller de fallnas anhöriga, för vilka den stupade var familjens närmaste försörjare. Till folkets heliga skyldigheter hör också att lindra den lott, som tillfallit krigets faderlösa och änkor och efterlämnade föräldrar, vilka råkat i svårigheter. Och vår strävan bör gå ut på att för den förflyttade befolkningen, som levat i svåra förhållanden och offrat mycket, efter förmåga skapa förutsättningar för en ny tillvaro.

De fallna vila i fosterlandets sköte under de vita korsen. Må vi resa oss för att med tystnad hedra deras minne.

Riksdagen iakttagar en stunds tystnad. Därefter fortsätter statsministern: Genom att spänna alla våra krafter ha vi med nästan lika stora blodsoffer som

under vinterkriget lyckats till största delen omintetgöra freden i Moskva. Många omständigheter, såväl praktiska som principiella, kräver att resultaten av denna tvångsfred nu avlägsnas. Regeringen har ansett tiden vara inne, då de områden, som Finland genom fredsfördraget den 12 mars 1940 tvangs att avträda till Sovjetunionen, återförenas med riket. I detta syfte har regeringen till riksdagen inlämnat följande propositioner:

1. Proposition angående det av Finland avträdde och återerövrade områdets återförenande med riket;

2. Proposition med förslag till lag om fortsatt militärförvaltning på det med riket återförenade området;

3. Proposition med förslag till lag om medborgarskap för vissa invånare på det med riket återförenade området;

4. Proposition med förslag till lag om återställande av särskilda rättigheter till egendom på det med riket återförenade området.

Herr talman! — Sedan regeringen avgivit ett i riksdagsordningens 36 § förutsett meddelande motser den, att riksdagen godkänner enkel övergång till dagordningen.

Mitt uttalande har, översatt till svenska och mångfaldigt, utdelats till de svenskspråkiga representanterna. Herr talman! Jag anhåller att detta uttalande måtte intagas i riksdagens protokoll också på svenska.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16,45.

Täysistunto lopetetaan kello 16,08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.